

Doğuma Hazırlık sınıflarında verilen eğitimin doğum memnuniyeti üzerine etkisi

The effect of education given in prenatal education classes on birth satisfaction

Melike Dişsiz¹, Naciye Gelebek², Şenay Demirbaş Meydan³, Rojjin Mamuk⁴, Dilek Bilgiç⁵

¹ Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Hemşirelik Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği ABD. İstanbul, Türkiye. 0000-0002-2947-3915

² TC Sağlık Bakanlığı, Kanuni Sultan Süleyman Eğitim Araştırma Hastanesi. İstanbul, Türkiye. 0000-0001-9528-6678

³ TC Sağlık Bakanlığı, Kanuni Sultan Süleyman Eğitim Araştırma Hastanesi. İstanbul, Türkiye. 0000-0003-1500-5333

⁴ Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Gazimağusa, KKTC. 0000-0003-3612-2010

⁵ Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği. İzmir, Türkiye. 0000-0001-9569-8875

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, doğuma hazırlık sınıflarında verilen eğitimin gebelerin doğum memnuniyeti üzerine etkisini değerlendirmek amacıyla yapıldı. **Gereç-Yöntem:** Karşılaştırmalı tanımlayıcı tipte planlanan bu çalışma, bir eğitim ve araştırma hastanesinde, Eylül 2019-Eylül 2020 tarihleri arasında, gebeliğinin üçüncü trimesterinde (28-36 hafta arası) dört hafta boyunca verilen doğum öncesi eğitimine katılan (n=40) ve katılmayan (n=40) sonrasında aynı hastanede doğum yapan toplam 80 gebeyle yürütüldü. Verilerin toplanmasında gebenin bireysel özelliklerini tanımlamaya yönelik "Anket Formu" ve "Mackey Doğum Memnuniyeti Değerlendirme Ölçeği" kullanıldı. **Bulgular:** Araştırmada doğum öncesi eğitime katılan gebelerin yaş ortalaması 28,30±4,76, katılmayanların ise; 27,65±4,06 olduğu belirlendi. Doğum öncesi eğitime katılan ve katılmayan gebelerin eğitim düzeyi, gelir ve çalışma durumu, toplam gebelik sayısı, gebeliği isteme durumları açısından benzer özellikte oldukları saptandı (p>0,05). Doğuma hazırlık eğitimi alan gebelerin doğum memnuniyeti puan ortalaması; 128,02±5,30 iken, doğuma hazırlık eğitimi almayanların doğum memnuniyeti puan ortalamasının 87,77±14,13 olduğu saptandı. Doğuma hazırlık eğitimi alan gebeler ile doğuma hazırlık eğitimi almayan gebeler arasında doğum memnuniyet puan ortalamaları açısından anlamlı bir fark olduğu saptandı (p<0,05). **Sonuç:** Çalışmada, doğuma hazırlık eğitimi alan gebelerin, doğum memnuniyet düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşıldı. Bu sonuçlar ışığında, doğuma hazırlık eğitimi ve danışmanlığının, kadınların olumlu doğum deneyimi yaşamalarına dolayısıyla doğum memnuniyetlerinin artmasına katkı sağlayacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler:
Gebelik; Doğum; Doğuma hazırlık eğitimi; Memnuniyet.

Key Words:
Effect of prenatal education classes on birth satisfaction.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Doğu Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Gazimağusa, KKTC. 0000-0003-3612-2010

DOI:
10.52880/sagakaderg.1198437

Gönderme Tarihi/Received Date:
03.11.2022

Kabul Tarihi/Accepted Date:
29.12.2022

Yayımlanma Tarihi/Published Online:
01.03.2023

ABSTRACT

Aim: This study was carried out to evaluate the effect of the education given in prenatal classes on the birth satisfaction of pregnant women. **Material-Method:** This study, which was planned as a comparative descriptive type, was conducted in a training and research hospital between the dates of September 2019 - September 2020. It was carried out with a total of 80 pregnant women who participated (n=40) and did not participate (n=40) in prenatal education given for four weeks in the third trimester of pregnancy (between 28-36 weeks) and then gave birth in the same hospital. In order to determine the individual characteristics of pregnant woman in collecting data, "Questionnaire Form" and "Mackey Birth Satisfaction Evaluation Scale" were used. **Findings:** It was determined by the study, the average age of the pregnant women who participated in prenatal education was 28,30±4,76 years, and those who did not participate in prenatal education was 27,65±4,06. It was determined that the pregnant women who attended and did not attend prenatal education were similar in terms of education level, income and employment status, total number of pregnancies, and their desire to conceive (p>0,05). 128,02±5,30 was determined as the average birth satisfaction score of the pregnant women who received birth preparation training ; while it was 87,77±14,13 of those who did not receive birth preparation training. It was determined that there was a significant difference between the pregnant women who received birth preparation training and those who did not receive birth preparation training in terms of birth satisfaction score averages (p<0.05). **Conclusion:** In this study, it was concluded that the birth satisfaction levels of the pregnant women who received childbirth preparation training were high. In the light of these results, it is thought that childbirth preparation training and counseling will contribute to women's positive birth experience and thus to increase their birth satisfaction.

GİRİŞ

Gebelik, doğum ve doğum sonrası kadınlar için doğal fizyolojik süreçler olmakla birlikte, sağlık ve hastalık çizgisinin de en yakın olduğu dönemlerdir. Bu nedenle verilecek sağlık bakım hizmetleri ile maternal ve fetal sağlığı geliştirmek dolayısıyla, mortalite ve morbitite oranlarını azaltmak mümkündür (1). Modern antenatal bakım hizmetleri bu bağlamda gebelerin fiziksel sağlıkları kadar, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamayı ve doğuma hazırlamayı hedeflemektedir (2,3).

Bu nedenle antenatal ve innatal hizmetlerin perinatal sonuçlara etkilerinin yanı sıra gebelerin doğum deneyimi ve memnuniyeti üzerindeki etkisini değerlendirmekte önemlidir (4). Çünkü doğum deneyiminden memnuniyetsizlik erken lohusalık sürecine adaptasyon, emzirme ve anne bebek bağlanması üzerine olumsuz etki yaratabildiği gibi postpartum depresyon ve posttravmatik stress bozukluklarına neden olabilmektedir (5-8). Bu bağlamda Dünya Sağlık Örgütü doğumların sadece antenatal çıktılarından değil anne memnuniyeti ve doğum deneyimine etkisinin de değerlendirilmesini önermektedir (9).

Doğuma hazırlık eğitimleri; çiftleri gebelik, doğum ve doğum sonrası döneme dair bilgilendirmek, bilinçli doğum yapmalarını sağlamak, doğumu nasıl yöneteceklerini ve doğum ağrısını nasıl kontrol edeceklerini öğretmek ve ebeveynlik rollerine hazırlamak amacıyla yapılandırılmış özel eğitimlerdir (10). Amerika ve Avrupa ülkelerinde 1930'lu yıllarda ilk örneklerine rastlanan bu eğitim sınıflarının yaygınlaşması oldukça geç yıllara denk gelmektedir. Türkiye'de ise Sağlık Bakanlığının 2014 yılında yayınladığı bir genelge ile devlet hastanelerine doğuma hazırlık sınıflarının açılması gerekliliği getirilmiş ve yıllar içerisinde eğitim sınıflarının yaygınlaşması sağlanmıştır (11,12). Gebe eğitim sınıflarının anne ve bebek sağlığına dair yararları gösterilmiş olmasına rağmen, doğum memnuniyetine dair çalışma sonuçları oldukça değişkenlik göstermektedir (13-16).

Türkiye'de gebe eğitim sınıflarının annelerin doğum memnuniyetine etkisini inceleyen çalışma örnekleri bulunmaktadır. Gebe eğitim sınıflarının kuruluşundan bir yıl sonra yapılan bu çalışma sonuçları gebe eğitim sınıflarının doğum memnuniyetini arttırdığı yönündedir (15,16). Aradan geçen yıllar içerisinde ülkedeki antenatal eğitim sınıflarının önemli deneyimler elde ettiği ve gebelerinde bu eğitimlere daha aşına hale geldikleri bir gerçektir. Ancak yıllar içerisindeki gelişmelere rağmen gebe eğitim sınıflarının gebelerin doğum memnuniyetini değerlendiren güncel bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada, doğuma hazırlık sınıflarında gebelere verilen eğitimin doğum memnuniyetine etkisini incelemek amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Karşılaştırmalı tanımlayıcı tipte olan bu araştırma 2019-2020 Eylül tarihleri arasında bir devlet hastanesinde gerçekleştirildi. Araştırmanın yapıldığı hastanede her çarşamba saat 13.00-16.00 saatleri arasında doğum öncesi eğitimler verilmektedir. Eğitim programı dört haftalık olup Birinci hafta "Üreme organlarının anatomisi ve işleyişi", "Gebeliğin gelişimi", "Doğum şekilleri" hakkında bilgi verilmektedir. İkinci hafta uygulamalı olarak "Gebelik Egzersizleri" ve "İlaçsız ağrı kontrol yöntemleri" anlatılmaktadır. Üçüncü haftada "Doğuma hazırlık ve doğum süreci" konusuna yer verilmektedir. Dördüncü haftada ise "Lohusalık Bakımı", "Bebek Bakımı" ve "Emzirme süreci" anlatılarak eğitim programı tamamlanmakta ve anne adaylarına eğitime katılım belgesi verilmektedir.

Araştırmanın evrenini, çalışmanın yapıldığı tarihler arasında ilgili hastanede doğum yapan gebelerin tamamı oluşturmaktaydı. Örneklemi ise gebeliğinin üçüncü trimesterinde (28-36 hafta arası) aynı hastanede dört hafta boyunca doğum öncesi eğitimine katılan (n=40) ve katılmayan (n=40) ardından yine aynı hastanede doğum yapan toplam 80 gebe oluşturmaktaydı. Grupların oluşturulmasında ise herhangi bir örneklem seçim yöntemi kullanılmadı. Araştırma verilerinin toplanmasında gebenin bireysel özelliklerini tanımlamaya yönelik "Anket Formu" ve "Mackey Doğum Memnuniyeti Değerlendirme Ölçeği" kullanıldı. Anket Formu katılımcıların bireysel özelliklerini belirlemek için araştırmacılar tarafından geliştirildi. Formda yaş, eğitim, gelir düzeyi, çalışma durumu, sosyal güvence, toplam gebelik sayısı, gebeliği isteme durumuna dair toplam yedi soru bulunmaktaydı. Mackey Doğum Memnuniyeti Değerlendirme Ölçeği ise gebelerin doğum memnuniyetini belirlemek amacıyla Marlene C. Mackey tarafından 1995 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde geliştirilmişti. Toplam 34 maddeden oluşan ölçeğin 6 alt boyutu (Kişinin kendi memnuniyeti; eşinden memnuniyeti, bebekten memnuniyeti; ebeden/hemşireden memnuniyeti; doktordan memnuniyeti, doğum sancısı ve doğum eylemi ile ilgili memnuniyeti) bulunmaktaydı. Beşli Likert tipte olan ölçekten elde edilebilecek en düşük puan 32, en yüksek puan 160 idi. Ölçek toplam puanın artması doğum memnuniyetinin de arttığını göstermekteydi. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında Cronbach's Alpha değeri 0,90 olarak bildirilmişti (17). Bu çalışmada ise Cronbach's Alpha değeri 0,96 olarak bulundu.

Araştırma verileri belirtilen kurumda 2019 -2020 Eylül tarihleri arasında pazartesi, çarşamba ve cuma günleri annelerin doğum sonu kliniğinde bulunan hasta odalarında araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak elde edildi. Anne mahremiyetinin

korunması ve konforunun sağlanması için veriler anne ve bebek için uygun bir zaman aralığında toplandı. Her bir görüşme yaklaşık 10-15 dakika sürdü.

Verilerin analizinde Statistical Package for Social Science for Windows Version (SPSS) 21.0 paket programı kullanıldı. Analizlerde tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerin (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum) yanı sıra bağımsız gruplar arasında farklılığın belirlenmesinde Student's t-testi, kategorik verilerin karşılaştırmalarda Ki-kare analizi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

Çalışma için Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi Etik Kurulu'ndan (Karar No:13/ Tarih: 28.09.2018) etik onay, çalışmanın yapıldığı hastaneden çalışma izni ve katılımcılardan Helsinki Bildirgesine göre hazırlanmış gönüllü olur formu ile yazılı onamları alındı.

BULGULAR

Doğum öncesi eğitime katılan ve katılmayan gebelerin gebeliği isteme durumları dışında, yaş ortalaması, eğitim düzeyi, gelir ve çalışma durumu, toplam gebelik sayısı açısından benzer özellikte oldukları saptandı ($p > 0,05$) (Tablo 1). Doğuma öncesi eğitime katılan ve katılmayan gebelerin yarısından fazlasının 11 yıl altı eğitim düzeyine ve bir sosyal güvenceye sahip olduğu ve çalışmadığı, çoğunluğunun ilk gebeliği olduğu belirlendi.

Doğuma hazırlık eğitimine katılan gebeler ile katılmayan gebeler arasında Mackey Doğum Memnuniyeti Değerlendirme Ölçeği toplamı ve beş alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı fark olduğu belirlendi ($p < 0,05$). Buna göre eğitime katılan gebelerin ölçek toplamı ve alt boyutlarının puan ortalaması daha yüksektir (Tablo 2).

Bununla birlikte doğuma hazırlık eğitimlerine katılan kadınların eğitim ve çalışma durumları, gelir düzeyleri, gebelik sayısı, gebeliği isteme durumlarına göre Mackey

Tablo 1. Doğuma Hazırlık Eğitimine Katılan ve Katılmayan Gebelerin Bireysel Özelliklerinin Karşılaştırılması

Özellikler	Eğitime Katılan Gebeler (n:40)		Eğitime Katılmayan Gebeler (n:40)		t	p
	Ortalama±SS		Ortalama±SS			
Yaş	27,65±4,06		28,00±4,76		-,656	,514
	Sayı	%	Sayı	%	X ²	p
Eğitim durumu						
11 yıl ve altı	34	85,0	39	97,5	2,505	,108
11 yıl üzeri	6	15,0	1	2,5		
Çalışma durumu						
Çalışıyor	11	27,5	11	27,5	,000	1,000
Çalışmıyor	29	72,5	29	72,5		
Gelir düzeyi						
Gelir- gidere denk	7	17,5	1	2,5	3,472	,057
Gelir-giderden fazla	33	82,5	39	97,5		
Sosyal güvence durumu						
Var	37	92,5	40	100,0	-1,385	,241
Yok	3	7,5	-	-		
Toplam gebelik sayısı						
Bir gebelik	32	80,0	26	65,0	1,565	,211
İki gebelik ve üzeri	8	20,0	19	35,0		
Gebeliği isteme durumu						
Evet	38	95,0	27	67,5	8,205	,004*
Hayır	2	5,0	13	32,5		

X² : Ki-kare , t:Student's t-testi, * $p < 0,05$

Tablo 2. Doğuma Hazırlık Eğitime Katılan ve Katılmayan Gebelerin Doğum Memnuniyeti Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Ölçek	Eğitime Katılan Gebeler	Eğitime Katılmayan Gebeler	t	p
	(n:40)	(n:40)		
Mackey Doğum Memnuniyeti Değerlendirme Ölçeği	Ortalama±SS	Ortalama±SS		
Kendinden memnuniyet	34,80 ± 17,62	25,97 ± 4,83	10,843	,000*
Bebekten memnuniyet	14,35 ± 0,80	9,45 ± 2,25	12,960	,000*
Ebe-Hemşireden memnuniyet	40,00 ± 1,23	26,35 ± 5,16	18,203	,000*
Doktordan memnuniyet	24,10 ± 3,64	17,35 ± 2,16	10,072	,000*
Doğumdan memnuniyet	13,15 ± 1,21	8,65 ± 1,67	13,787	,000*
Toplam	128,02 ± 5,30	87,77 ± 14,13	16,866	,000*

t: student's t-testi *p<0,05

Doğum Memnuniyeti Değerlendirme Ölçeği toplamı ve ölçeğin beş alt boyut puan ortalamalarının istatistiksel olarak benzer olduğu belirlendi (p>0,05).

TARTIŞMA

Doğuma hazırlık eğitiminin doğum memnuniyeti üzerine etkisini değerlendirmek amacıyla yapılan bu tanımlayıcı ve karşılaştırmalı çalışmada gebe eğitim sınıflarına katılanların planlı gebelik oranı anlamlı düzeyde yüksek diğer tanıtıcı özellikler eğitim almayanlarla benzerdir. Literatürde planlı gebeliğin kadınların gebelik ve annelik uyumunu dolayısıyla kadınların öz bakım gücünü ayrıca sağlık uygulamalarını arttırdığı bildirilmektedir (18, 19). Bu nedenle doğuma hazırlık sınıflarına katılan kadınlar arasında planlı gebelik oranlarının daha yüksek bulunması beklendiği bir durumdur.

Annelerin doğum memnuniyeti çok faktörlü olup özellikle antenatal ve innatal bakımdan etkilenmektedir (20-22). Doğuma hazırlık sınıflarının anne, bebek ve aile sağlığına dair pozitif katkılarına rağmen annelerin doğum memnuniyetine etkisine dair çalışma sonuçları çelişkilidir. Literatürde yer alan bir meta analizde, doğuma hazırlık eğitiminin doğum memnuniyetine olumlu etkisine dair kanıtların net olmadığı ve konu hakkında daha fazla çalışma yapılmasına gereksinim olduğu bildirilmiştir (13). İranda yapılan bir çalışmada da doğuma hazırlık sınıflarına katılmanın annelerin doğum memnuniyetini etkilemediği gösterilmiştir (14). Bir başka çalışmada ise doğuma hazırlık eğitimi alan kadınlarda doğum sırasında tıbbi müdahale oranlarının azaldığı buna rağmen doğum memnuniyetinin etkilenmediği sonucu paylaşılmıştır (23). Konuya ilişkin İsveç'te yapılan bir çalışmada da gebe eğitim sınıflarının annelerin yeni doğum yapmış kadınlarla iletişim ağları geliştirmesini desteklediği buna karşılık doğum memnuniyetini etkilemediği bildirilmiştir (24). Yukarıda verilen çalışmaların aksine bu çalışmada olduğu

gibi gebe eğitim sınıflarına katılmış kadınların doğum memnuniyetlerinin yüksek olduğunu gösteren çalışmalar da vardır. Örneğin Buran ve ark. (2020)'nin yaptığı bir sistematik incelemede gebe eğitim sınıflarının kadınların doğum memnuniyetini desteklediği gösterilmiştir (25). Howarth ve ark. (2019)'nin çalışmasında da ilk gebeliği olan kadınlara verilen doğuma hazırlık eğitimlerinin annelerin doğum memnuniyetini arttırdığı gösterilmiştir (26). Türkiye'de yapılan iki ayrı çalışmada da doğuma hazırlık eğitimlerinin annelerin doğum memnuniyetini arttırdığı bildirilmektedir (15,16). Görüldüğü gibi konuya dair literatür örneklerinin sonuçları çelişkilidir. Bu durumun ülkelerin sağlık hizmetleri ve kültürel özellikleri arasındaki farklılıklardan kaynaklandığı düşünülebilir. Buna rağmen doğuma hazırlık sınıflarının yararları dikkate alındığında bu çalışmada elde edilen bulguların tesadüfi olmadığı ve doğuma hazırlık sınıflarının doğumda anne memnuniyetini arttıran önemli bir değişken olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada, doğuma hazırlık eğitime katılan gebelerin, gebeliği isteme durumları ve doğum memnuniyet düzeyleri yüksektir. Bu sonuçlar ışığında, doğuma hazırlık eğitimi ve danışmanlığının, kadınların olumlu doğum deneyimi yaşamalarına dolayısıyla doğum memnuniyetlerinin artmasına katkı sağladığı söylenebilir. Bu nedenle gebe izlemi yapan tüm sağlık kuruluşlarında doğuma hazırlık sınıflarının desteklenmesi önerilmektedir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar tarafından çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Yazar Katkıları: Fikir – MD, ŞMD, NG; Denetleme- MD, ŞMD, NG; Veri toplanması ve/veya işlemesi- ŞMD, NG; Analiz ve/veya yorum – MD, RM, DB; Yazıyı yazan – RM, MD, DB

Finansal Destek: Yok

KAYNAKLAR

1. Taşkın, L. (2012). Kadın sağlığına giriş. In: Taşkın L. (Eds). Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği (ss. 1-17). 11. Baskı. Ankara: Sistem Ofset.
2. World Health Organization (WHO). (2002). Essential Antenatal, Perinatal and Postpartum Care. Promoting Effective Perinatal Care. Training modules. WHO Regional Office for Europe, Copenhagen. https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0013/131521/E79235.pdf. 30.12.2022.
3. Graseck, A., Leitner, K. (2021). Prenatal education in the digital age. *Clinical Obstetrics and Gynecology*, 64(2): 345-351.
4. Dencker, A., Taft, C., Bergqvist, L., Lilja, H., Berg, M. (2010). Childbirth Experience Questionnaire (CEQ): Development and evaluation of a multidimensional instrument. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 10 (81): 2-8. <https://doi.org/10.1186/1471-2393-10-81>.
5. Amanak, K., Demirkol, İ., Ünay, V. (2020). Doğum memnuniyetinin postpartum erken dönem emzirme öz-yeterliliğine etkisi. *Türk Fen ve Sağlık Dergisi (TFSD)*, 1(2):50-57.
6. Nilsson, C., Lundgren, I., Karlström, A., Hildingsson, I. (2012). Self reported fear of childbirth and its association with women's birth experience and mode of delivery: A longitudinal population-based study. *Women and Birth*, 25(3): 114-121. <https://doi.org/10.1016/j.wombi.2011.06.001>.
7. Pang, M.W., Leung, T.N., Lau, T.K., Chung, T.K.H. (2008). Impact of first childbirth on changes in women's preference for mode of delivery: Follow-up of a longitudinal observational study. *Birth*, 35(2): 121-128. <https://doi.org/10.1111/j.1523-536X.2008.00225.x>.
8. Ghanbari-Homayi, S., Mohammad-Alizadeh-Charandabi, S., Meedy, S., Jafarabadi, M.S., Mohammadi, E., Mirghafourvandi, M. (2021). The impact of first childbirth experience on women's attitude towards having another child and subsequent vaginal birth. *Current Women's Health Reviews*, 17(3): 244-250. <https://doi.org/10.2174/1573404816999200930161803>.
9. World Health Organization (WHO) (2004). Making Pregnancy Safer: The Critical Role of the Skilled Attendant: A Joint Statement by WHO, ICM, FIGO. World Heal. Organ. Geneva, <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42955/9241591692.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. 30.12.2022.
10. TC. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Kurumu (2014). Gebe Bilgilendirme Sınıfı Eğitim Kitabı. Ankara. https://zonguldakkdch.saglik.gov.tr/Eklenti/2935/0/ek-1-gebe-bilgilendirme-egitim-kitabipdf.pdf?_tag1=EC33D95F8CD16F7669AE3B99B7806D86FECC5DD6. 30.12.2022.
11. TC. Sağlık Bakanlığı (2014). Gebe Bilgilendirme Sınıfı 2014/28 Sayılı Genelgesi. Ankara. <https://shgmsmdb.saglik.gov.tr/Eklenti/39427/0/gebe-bilgilendirme-sinifi-gebe-okulu-ve-doguma-hazirlik-ve-danismanlik-merkezlerinin-calisma-usul-ve-esaslari-hakkinda-genelgepdf.pdf>. 30.12.2022.
12. Dinç, H., Yazıcı, S., Yılmaz, T., Günaydın, S. (2014). Gebe eğitimi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 1(1):68-76.
13. Gangnon, A.J., Sandall, J. (2007). Individual or group antenatal education for childbirth or parenthood, or both. *Cochrane Database Syst Rev*...3.
14. Jafari, E., Mohebbi, P., Mazloomzadeh, S. (2017). Factors related to women's childbirth satisfaction in physiologic and routine childbirth groups. *Iranian Journal of Nursing and Midwifery Research*. 22(3): 219-224. <https://doi.org/10.4103/1735-9066.208161>.
15. Akın, B., Turfan EÇ. (2016). Doğuma hazırlık eğitimi alan ve almayan gebelerin doğumdan memnuniyetlerinin değerlendirilmesi. *JACSD*, 8: 1-16. <https://doi.org/10.17367/JACSD.2016823639>.
16. İşbir, G.G., Serçekuş, P., Çoker, H. (2015). Doğuma hazırlık eğitiminin doğum deneyimi ve doğumdan memnuniyet üzerine etkisinin incelenmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Obstetrics- Womens Health Disease Nursing-Special Topics*, 1, 10-5.
17. Gelebek, N. (2014). Mackey Doğum Memnuniyeti Değerlendirme Ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Ana Bilim Dalı, İzmir.
18. Güner, P.D., Bölükbaşı, H., Tezcan, E., Gözükar, İ., Hakverdi, A.U., Özer, C. (2021). Prenatal dönemdeki gebe kadınların gebeliğe ve anneliğe uyumu ile ilişkili faktörler. *Kafkas J Med Sci*, 11(1):45-51. <https://doi.org/10.5505/kjms.2021.76768>.
19. Çelik, A.S., Derya, Y.A. (2019). Gebelerin öz bakım gücü ile sağlık uygulamaları düzeylerinin ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *GÜSB*, 8(1): 111- 119.
20. Bayrı Bingöl, F., Demirgöz, Bal, M., Yılmaz Esencan, T. Karakoç, A., Küçükkoğlu, S., Çiftçi, R., Mutlu, E., Arı, Z. (2020). Doğum sürecinde gebelere verilen fiziksel desteğin doğum sonuçlarına etkisinin değerlendirilmesi. *JAREN*, 6(3):506-13.
21. Yılmaz, F.A., Başer, M. (2017). Normal doğumda öğrenci hemşireler ve klinik hemşireler tarafından verilen bakımın anne memnuniyetine etkisi. *ACU Sağlık Bil Derg.* (1):24-28.
22. Özcan, Ş., Aslan, E. (2015). Normal doğumda ve sezaryen doğumda anne memnuniyetinin belirlenmesi. *F.N. Hem. Derg*, 23(1): 41-48.
23. Mueller, C.G., Webb, P.J, Morgan, S. (2020). The effects of childbirth education on maternity outcomes and maternal satisfaction. *J Perinat Educ*, 29(1):16-22. <https://doi.org/10.1891/1058-1243.29.1.16>.
24. Fabian, H.M., Destad, I.J.R, Waldenstro, M.U. (2005). Childbirth and parenthood education classes in Sweden. Women's opinion and possible outcomes *Acta Obstet Gynecol Scand*, 84: 436-443.
25. Buran, G., Olgaç, Z., Karaçam, Z. (2020). Doğuma hazırlık sınıflarının kadınların doğum şekli, korkusu ve deneyimine etkisi: Sistemik derleme. *Life Sciences (NWSALS)*, 15(4):41-54. <https://doi.org/10.12739/NWSA.2020.15.4.4B0035>.
26. Howarth, A.M., Swain, N.R. (2019). Low-cost, self-paced, educational programmes increase birth satisfaction in first-time mothers. *New Zealand College of Midwives Journal*, 55:14-19.